

TRES CAMPANARS...

Anton Pedrós i Puig

No és casualitat: el dia 13 de juny és el dia que en els darrers anys els organitzadors de la Festa de Sant Magí es comuniquen amb el poble per engrescarlos a preparar les seves col·laboracions per enriquir el Llibret de Sant Magí de cara a la seva festa d'agost que s'acosta.

Aquesta data ens porta associada a molts la visita al convent de Sant Francesc d'Assís dels antics Franciscans dedicada avui a Sant Antoni de Pàdua. La visita permet fer un volt per aquest abandonat convent i el seu entorn, del que mitjanament se'n salva la seva monumental església.

De passeig pel seu exterior, la vista se'n va, sense voler, al que avui és considerat campanar propi i em ve a la memòria aquell calendari dels més de trenta campanars de la Ciutat que amb el suport de la Cafeteria El Campanar es va editar l'any 2013.

Penso que aquest no deuria arribar més enllà del que té de durada un calendari pròpiament dit, o sigui 365 dies, motiu del perquè ara i avui ens estenem més en detalls històrics que agrupen els nostres tres campanars en torn a aquesta església

del barri de Sant Francesc.

Per poder recuperar els fets i història anteriors a aquests comentaris que s'iniciaven per l'any 1245, adreçem els lectors a repassar el capítol que l'Isidor Cònsul li va dedicar en el seu preciosíssim llibre *Tractat de Geografia*, fent una caminada pels volts de Cervera. I va aprofitar el seu passeig per escriure sobre la presència documentada de Sant Francesc a Catalunya i, més concretament, a Cervera i a Poblet.

Les restes actuals parlen de la força de Cervera dins de la història franciscana i d'una tradició que apunta que aquest convent fou un dels cinc fundats pel mateix Francesc d'Assís a Catalunya i que per quedar bé, la història culpa les tropes reials de la malesa destructora del monestir, però, en realitat, es devia imposar la lògica d'una plaça assetjada que sap que ha de demolir els edificis de fora murs per evitar que siguin útils a l'exèrcit assetjant. Sigui com sigui, l'estratègia traslladà la comunitat de framenors a l'interior de Cervera, al primitiu l'hospital de Berenguer de Castelltort, al punt on ara hi ha el Casal Parroquial. Alguns dels

Foto núm. 1. El “campanaret” actual amb una simple esquella.

documents històrics diuen unes altres coses, és clar, però ja se sap que la tradició i la llegenda mai no acaben de casar amb les dades de la història.

El cas que ens ocupa, el Sant Antoni de Sant Francesc, ens dona lloc a l'enunciat d'aquest article, Tres Campanars... que sembla que han existit al mateix edifici.

Està clar que el petit campanar que avui podem veure no és el de l'església del convent primitiu i ens cal refer arxius fotogràfics per refrescar els diferents perfils arquitectònics que aquests han anat tenint com a continent de les campanes pel que foren creats.

La primera de les fotografies ens mostra la construcció actual; una mínima expressió de campanar que també podríem dir que avui és simplement un suport de campana, campaneta o esquella... Altres

elements a Cervera podrien tenir la mateixa consideració i en altres ocasions i circumstàncies ja hem manifestat el valuós que seria poder-los refer tal com eren al seu origen o del que històricament s'hagi pogut recuperar.

Parlem d'aquesta primera fotografia publicada amb el número 1 i que ens permet veure una imatge que és més familiar que bonica i que, estant relativament amagada, pot haver passat desapercebuda per a molta gent. És el campanar actual. Podem veure clarament al seu costat a la dreta de la imatge, la primitiva torre campanar que actualment està tancada pels laterals i coberta.

Aquest campanar actual, cal creure que es va fer en circumstàncies més de necessitat que no de recuperar el seu anterior perfil. El conflicte bèl·lic del

Foto núm. 2. L'espadanya de dues finestres, que va estar en peu fins el període 1936/1939.

1936 va passar factura al nostre país: van desaparèixer moltes campanes i també no pocs campanars d'escassa identitat que majorment foren campanars de paret o espadanyes, com en aquest cas. De les dues campanes existents fins aquest 1936 hem de creure que l'esquella petita és la que avui encara es fa sentir. L'altra, que ja es veu més gran, sembla que està penjada en un altre campanar de La Segarra per indicacions rebudes i per la seva inscripció que no diu pas el contrari... (esperem

resoldre el dubte en propers comentaris).

La fotografia número 2 mostra la construcció anterior a l'actual. Aquest element, creiem que es podria haver aixecat a mitjans del segle XIX, en substitució com a campanar de la torre que deixaria de tenir les seves funcions després de la desamortització de l'any 1835, quan els franciscans van abandonar o van haver d'abandonar la propietat del convent i que va passar a mans particulars.

Foto núm. 3. Antiga torre que creiem que havia estat el primitiu campanar del convent.

Com deia l'Isidor, li ha tocat de fer, amb el pas del temps, tots els papers de l'auca. Com ja anteriorment s'ha escrit, és una altra de les alternatives historiades sobre l'abandonament d'aquest convent com a residència monàstica. En aquesta imatge, les obertures de les campanes ja estaven tancades.

D'aquí la desaparició de tots els elements materials que comportaria el desús de l'edifici com a convent o, en el millor del casos, s'inventarien els seus objectes abandonats per recuperar part del seu valor per poder-los reubicar en altres llocs. També en algunes ocasions, les

autoritats municipals en passaven a ser-ne els propietaris. Les campanes formaven part d'aquests objectes.

Aquella primera torre/campanar encara es pot veure avui en tot el seu volum i des de la mateixa base. S'aixeca al costat de l'evangeli en construcció separada de l'església i comunicada amb l'interior al peu de l'altar descrit amb una superfície exterior d'uns tres metres de costat. (*foto núm. 3*)

Per al seu accés cal remuntar una escala de pedra circular – de corgol – de pas estret que dona pas a la sala, que al seu temps seria el pis de les campanes i que

Foto núm. 4. La petita finestra que, des de la torre, dóna accés a la teulada de la nau central de l'església.

tindria varies obertures força visibles en la imatge, però difícils de quantificar avui per l'estat en què es presenta en aquest document gràfic. Tindria un sol nivell i estaria cobert per la teulada, de vessant única que desaiaguava al nord.

Des d'aquest espai cobert, encara es conserva una finestra per accedir a la teulada, on posteriorment es prepararia un passador reforçat que porta a les diferents espadanyes que han existit. (foto núm. 4)

Faig també meves les lletres de l'Isidor Cònsul que acabava escrivint:

M'entristeix veure el convent

maltractat per tothom i de quina manera el pas dels segles, el corc de les guerres i el batibull de la història li han estovat cos i ànima sense contemplacions. Però no en té prou i li toca passar, a desgrat dels seus mèrits, la incúria de l'abandonament i l'oblit.

Espero algun dia poder-li dir que aquest abandonament no ha estat definitiu.

Fotografies: Historia Gràfica de Cervera, ACSG i família Pedrós.